

ном ринку праці в стрімливо змінюючому сучасному світі. Подібні процеси вимагають від компетентних органів України розробки нових державних освітніх стандартів, оновлення змісту робочих навчальних програм та дидактичного матеріалу, пошуку нових форм організації освітнього процесу відповідно до міжнародних стандартів.

В цій зв'язі в роботі підприємляється спроба описати критерії, що складають основу професійної програми майбутніх перекладачів-східнознавців; аналізуються сутність та структура означеного підходу.

Під *критеріями* та *показателями* якості навчальної діяльності розуміємо двохаспектну сукупність показників, на основі яких складається оцінка умов, процесу та результату навчання, що відповідає поставленим цілям: зовнішній (якість функціонування навчального закладу та педагогічної діяльності в певній території) та внутрішній (зв'язані з процесом та результатом навчальної діяльності студента) критеріям.

Розробка критеріїв в межах даного етапу дослідження передбачала інтегрування критеріальних характеристик ключових компетенцій в предметно-професійні, властиві освітньому рівню «бакалавр». В ролі показників-маркерів сформованості перекладацької компетентності виступають конкретні знання, вміння та навички (мовна, комунікативно-мовна, лінгвокультурна, перекладацько-дискусійна, спеціалізовано-технологічна).

Перспективним вважається подальше вивчення рівня сформованості професійної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови та розробка показників для їх специфікації.

Представлені критерії сприяють розробці ефективної методики професійно-мовної підготовки майбутніх перекладачів-східнознавців в умовах університетського педагогічного навчання.

Ключові слова: критеріальний підхід, професійно-мовна підготовка, майбутні перекладачі китайської мови, перекладачі-східнознавці, університетське навчання, констатуючий срез.

Подано до редакції 12.01.2016 р.

Рецензент: д.пед.н., професор А. М. Богуш

УДК: 372.461+371.4+0.32.1+613.954

Анжела Іванівна Просенюк,

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ПОЧУТТІВ У ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті розкривається один з аспектів актуальної проблеми сучасної вищої освіти – формування педагогічної культури майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладів. Обґрунтовано її доцільність. Розкрито сутність понять «культура», «педагогічна культура», «педагогічне безкультур'я», висвітлено взаємозв'язок між базовою та професійною культурою, між поколіннями дітей і дорослих в осмисленні фундаментальних основ існування в соціумі. Також розглянуто доцільність чеснот: милосердя, співчуття, чуйності як професійно значущих якостей майбутніх педагогів. Коротко окреслено форми роботи у цьому напрямку в вищих навчальних закладах.

Ключові слова: педагогічна культура, моральні почуття, виховання, діяльність.

У сучасних соціокультурних умовах життя освіта вимагає не лише виконання репродуктивної функції передачі знань вихователем. У реформуванні освіти зростає необхідність використання педагогічних ідей, спрямованих на посилення конструктивної ролі вихователя. Спонукає також до перегляду ролі й місця вихователя у переліку факторів впливу на свідомість дітей дошкільного віку, зокрема, виховання моральних почуттів, які зумовлено низкою негативних факторів, наприклад, доступністю візуалізації далеко не зразкових моделей поведінки персонажів мультсеріалів, відео- та комп'ютерних ігор тощо. Тому принципового сенсу набуває питання правильного педагогічного впливу з координуванням потреб, бажань, інтересів і дій дітей, виховання в них шляхетних почуттів. Здійснити це має насамперед вихователь, добре обізнаний у царині культу-

ртурних чинників з належним рівнем базової та професійної культури.

До проблеми становлення культури педагога долучилися дослідники: Т. Андрущенко, Ю. Бабанський, В. Буряк, Б. Гершунський, Н. Кузьміна, В. Сластьонін, М. Фіцула та ін. За виховання на основі засвоєння культурний і моральних цінностей ратують В. Брожик, В. Гриньова, С. Золотухіна, Р. Сєрьожкіна та ін.

Метою статті є висвітлення сутності педагогічної культури як професійно значущої якості вихователя дітей дошкільного віку в процесі виховання моральних почуттів.

Звертаючись до феномена культури, дотримуємося наукової думки про те, що поняття «культура» було сформульовано як таке, що притаманне лише людині, а також як «міра і синтетична характерис-

тика її духовного, морального і професійного розвитку» [6, с.185].

На думку М. Юрія, розвиток і функціонування культури – це особливий спосіб життя, а отже, кожна культура виражає специфіку її творця, його поведінку, що визначає зміст існування людини [8, с. 241].

Зазначимо, що в сучасній педагогіці визнано взаємозалежність між педагогічною й базовою культурою. За визначенням В. Буряка, педагогічна культура являє собою інтегративну характеристику педагогічного процесу, що включає в себе як діяльність людей з переданням накопиченого соціального досвіду, так і результати цієї діяльності, що закріплені у вигляді знань, умінь, навичок [3, с.21].

Спираючись на науковий доробок фахівців (О. Бондаревська, Ф. Гоноволін, В. Гриньова, І. Огороднікова та ін.), видається за можливе стверджувати, що розвиток сучасного суспільства вимагає формування педагогічної культури майбутніх педагогів, оскільки для кожного народу «необхідним є зберегти духовну єдність поколінь, наступність культури» [2, с.75].

Відтак, культурні потреби, а саме потреба у формуванні педагогічної культури вихователів дітей дошкільного віку визначають рівень розвитку членів суспільства і можуть слугувати критеріями розвиненості цього суспільства, а педагогічна культура являє собою динамічне утворення, компонентами якого є знання, уміння, цінності, діяльність.

Формування особистості дитини, певної моральної позиції, виховання в неї позитивного ставлення до оточуючого – складний педагогічний процес. В його основі лежить правильний гармонійний розвиток почуттів. Особливу групу почуттів складають вищі почуття: моральні, естетичні, інтелектуальні. Під моральними почуттями слід розуміти такі почуття, які відображають суспільну мораль, реальне ставлення людей одне до одного (О. Коваль).

Психологи та педагоги неодноразово підкреслюють, що почуття дітей найбільш інтенсивно розвиваються саме в дошкільному дитинстві й формуються в процесі їх взаємовідносин із дорослими та ровесниками. Логічно, що завдання виховання у дітей означеної вікової категорії моральних почуттів вирішується успішніше за наявності прояву гуманності, чуйності, доброти самих дорослих.

Є. Аркін неодноразово вказував на те, що однією з важливих умов успішного розвитку моральних почуттів дітей-дошкільників є створення дорослими життєрадісного оточення навколо неї [1]. Погоджуючись із цією педагогічною позицією, додаймо, що за такої умови взаємний прояв милосердя, співчуття, щирості учасників виховного процесу також підсилює двостороннє бажання бути активними носіями певних моральних зобов'язань і з задоволенням реалізувати їх у своїй життєдіяльності, адже без переживання та реалізації цих чеснот неможливе якісне буття людини в соціумі. Принагідно зазначимо, що якісний процес побудови стосунків взаєморозуміння дітей і дорослих партнерів (батьків, вихователів) неможливий без сформованої базової та педагогічної культури особистості вихователів, оскільки пе-

дагог має передати накопичений людством соціальний та культурний досвід, наблизити дітей дошкільного віку до розуміння етики почуттів. Саме тому високий рівень педагогічної культури вихователів у ДНЗ є запорукою вихованості в дітей дошкільного віку моральних почуттів.

Видається за можливе розглядати паралельно з поняттям «педагогічна культура» такі поняття, як «милосердя», «добро», «чуйність», спираючись на науковий доробок фахівців (С. Анісімова, В. Малахова, Н. Сейко, В. Шутової), оскільки в іншому випадку існують великі ризики використання педагогічно не обґрунтованих, а отже, не професійних методів, як – от: табу, крик, жорстка критика, осуд. Такі прояви засвідчують присутність антиподу педагогічної культури – педагогічного безкультур'я та авторитаризму (за Т. Поніманською). То ж вихователь має бути культурною особистістю як в межах базової культури, так суто педагогічної з наявністю широкого та активного емоційного діапазону: від дієвого співчуття до співрадість, адже саме вихователь є взірцем для дошкільнят. Він мотивує на подальший розвиток власних якостей дітей дошкільного віку, детермінує моделі їхньої поведінки.

Принципової ваги в цьому сенсі набуває, зокрема, виховання милосердя як професійно значущої якості майбутнього вихователя в ДНЗ.

У різних культурних традиціях милосердя осмислюється як фундаментальна основа умов людського співіснування, моральна вимога. Як моральне почуття, вона належить до ціннісних етичних характеристик (В. Малахов). Милосердя, чуйність, добро визначається згідно нашої суспільної ментальності чеснотами першого порядку, а відповідні до них суспільні норми є тим соціально-культурним ресурсом, який передбачає поведінку, міжособистісні відносини (С. Анісімов). Очевидно, що усвідомлення гуманних засад у процесі морального виховання дітей дошкільного віку вимагає їх переживання та продукування у повсякденному житті. Тому вважаємо логічним цілеспрямовану педагогічну роботу на досягнення вихованості моральних почуттів дітей дошкільного віку організувати з урахуванням наявності мотиваційного та діяльнісного її компонентів.

Важливим у цьому плані є виважене застосування сформованих моральних якостей та удосконалення педагогічної культури на практиці. Так, на практичних і семінарських заняттях розглядається питання опанування майбутніми педагогами конструктивної взаємодії з дітьми з перспективою на подальшу апробацію під час проходження педагогічної практики в ДНЗ, підтримується ідея оптимізації навчального процесу шляхом домінантного перетворення репродуктивної діяльності при виконанні навчальних завдань у творчу.

До роботи, яка сприяє вирішенню освітніх завдань щодо підвищення педагогічної культури студентів ВНЗ, віднесено: виявлення ініціативних студентів та створення творчо – ініціативних груп; створення відповідного освітнього та предметного середовища; проведення занять з використанням методу інтроспекції під час проходження педагогіч-

ної практики, на аудиторних та позааудиторних заняттях.

Ефективним методом організації процесу формування педагогічної культури вважаємо метод творчої взаємодії студентів. Засобом мобілізації моральних та культурноносних можливостей студентів ми розглядали презентації специфіки професії вихователя. Тому систематично було організовано вистави, творчі конкурси, виставки, свята, в яких брали участь студенти денної та заочної форм навчання.

Також організовувалося залучення студентів до діалогу культур. Студенти брали участь у таких заходах, як: вистави, присвячені дружбі українського та китайського народів, свята турецької та туркменської літератури, відвідування вистав на запрошення діаспори народу ромів, проведення українських вечорниць, свята «Дунайська весна» студентами болгарської народності. Організовувалися благочинні акції за участі студентів факультету, працівників ДНЗ, дітей дошкільного віку, як то: «Допоможемо дітям – сиротам», «Подаруй дитині книгу», візити з благочинними заходами для дітей дошкільного віку до дитячих будинків міста Одеса.

Організація спільної життєтворчості зі студентами інших факультетів та ВНЗ розглядалася нами як один із шляхів продуктивного використання культурно-комунікативної технології навчання та поширення меж культурної та творчої життєдіяльності студентів. Так, разом із студентами інших факультетів наші студенти брали участь у таких заходах: університетський творчий конкурс «Педагогічна пер-

лина», Міжнародний фестиваль духовної та народної музики «Яви себе світу», Всеукраїнський семінар-тренінг «Єдина країна – Єдина страна», міжвузівський фестиваль «Таланти твої, Україно», Всеукраїнський культурно-просвітницький захід «Фестиваль сонця» та ін. Зазначимо, що участь у подібних заходах передбачала попередню роботу зі студентами на досягнення належних культурних, професійних та морально-етичних стандартів, яка проводилася на лекційний та практичний заняттях.

Результати впровадження означених методів роботи засвідчили позитивні зрушення як у ході удосконалення професійної культури майбутніх вихователів, так і в процесі виховання моральних почуттів дошкільнят.

Отже, окреслене переконує, що: оновлення змісту освіти варто спрямовувати на подолання розриву між її соціальними функціями; значущим фактором у пізнанні соціокультурної реальності, якісному та результативному входженні студентів у сучасний освітянський простір є підвищення рівня базової та педагогічної культури, смисл якої досягається за її освоєння й відповідної діяльності; орієнтування студентів педагогічних ВНЗ на постійне підвищення рівня педагогічної культури вихователів передбачає покращення результативності у процесі виховання моральних почуттів у дітей дошкільного віку.

Перспективу подальших досліджень убачаємо у розробці системи заходів, що впливають на формування професійної культури студентів педагогічних ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аркин Е. А. Ребёнок в дошкольные годы / Е. А. Аркин . – М., 1968, – 234с.
2. Бондаренко Ю. Школа: проблеми ментальності та національної самосвідомості / Ю. Бондаренко, Є. Пасічник // Слово і час. – 1993. – №6. – С.70-77.
3. Буряк В. К. Педагогічна культура: теоретико-методологічний аспект / В. К. Буряк. – К.: Деміург, 2005. – 228с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко К.: Либідь, 1997. – 376с.
5. Гіптерс З. В. Культурологічний словник – довідник / З. Гіптерс. – К. ВД «Професіонал», 2006. – 328с.
6. Келе В. Ж. Теория и история / В. Келе, М. Ковальзон. – М. 1981. – 310 с.
7. Юрій М. Ф. Етнологія: навчальний посібник / М. Ф. Юрій. – К.: Дакар, 2006. – 360с.

Анжела Ивановна Просенюк,

кандидат педагогических наук,

*старший преподаватель кафедры семейной и специальной педагогики и психологии
Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса, Украина*

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ КАК ПРЕДПОСЫЛКА К ВОСПИТАНИЮ НРАВСТВЕННЫХ ЧУВСТВ У ДОШКОЛЬНИКОВ

Развитие образования и культуры в современном обществе требует от воспитателей дошкольных учебных учреждений формирования профессиональной и творческой личности будущего педагога. В реформировании образования остро возрастает необходимость использования педагогических идей, направленных на усиление конструктивной и культурноносной роли воспитателя детей дошкольного возраста.

Целью статьи является освещение сути педагогической культуры как профессионально значимого качества воспитателей детей дошкольного возраста в процессе воспитания их нравственных чувств.

В статье раскрывается один из аспектов актуальной проблемы современного высшего образования – формирования педагогической культуры будущих педагогов дошкольных учебных учреждений. Основана её целесообразность. Проанализирована сущность понятий «культура», «педагогическая культура», «нравственные чувства». Феномен культуры рассматривается как мера и синтетическая характеристика духовного, нравственного и профессионального развития человека. Также это понятие рассмотрено как определяющий фактор потребностей и поведения человека, усваиваемый через общественные институты. Педагогиче-

ская культура характеризується як динамічне формування, компонентами якого є знання, вміння, цінності, діяльність. Антиподом педагогічної культури позначено педагогічне некультур'є. Освітлена взаємозв'язок між базовою і професійною культурою, між поколіннями дітей і дорослих в осмисленні фундаментальних основ існування в соціумі.

В статті озвучена думка про те, що в основі формування особистості дитини, лежить правильне гармонічне розвиток почуттів. Звертає увагу автора на те, що завдання їх виховання у дошкільників вирішуються більш успішно при проявленні гуманності, чутливості, доброти дорослих. В статті розглянуто цілеспрямованість добродетелей: милосердя, співчуття, чутливості як професійно значимих якостей майбутніх педагогів і відповідні їм суспільні норми характеризуються як соціально-культурний ресурс. В статті коротко перераховано форми роботи, здатні сприяти вирішенню освітніх завдань по підвищенню педагогічної культури майбутніх вихователів.

Вищеозначене переконує в тому, що: оновлення змісту освіти потрібно спрямовувати на подолання розриву між його соціальними функціями; значимим фактором в пізнанні соціокультурної реальності, якісному і результативному входженню студентів в освітнє простір вважається підвищення рівня базової і педагогічної культури, зміст якої досягається в її освоєнні і відповідній діяльності; орієнтування студентів педагогічних ВНЗ на постійне підвищення рівня педагогічної культури вихователів передбачає покращення результативності в процесі виховання моральних почуттів у дітей дошкільного віку.

Перспектива подальших досліджень розглядається в розробці системи заходів з метою формування професійної культури студентів педагогічних ВНЗ.

Ключові слова: педагогічна культура, моральні почуття, виховання, діяльність.

Anzhela Ivanivna Prosenyuk,

Candidate of Pedagogical Sciences, a senior teacher, Faculty of Family and Special Pedagogics And Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky» 26, Staroportofrankivska Str., Odessa, Ukraine

PEDAGOGICAL CULTURE OF FUTURE EDUCATORS AS THE PRECONDITION FOR BRINGING UP CHILDREN OF PRESCHOOL AGE TO POSSESS MORAL SENSES

Development of education and culture within modern fast-moving society and cultural conditions of life demands that preschool educators should be professionally trained as pedagogues as well as creative personalities. While reforming education there arises the necessity to use pedagogical ideas, oriented at strengthening the constructive and culture-identifying role of preschool educators.

The purpose of the article is to reveal the essence of pedagogical culture as professionally significant quality of educators dealing with children under school age in process of bringing them up to be morally aware.

The article deals with one of the main aspects comprising the topical problem of the modern higher education - the development of pedagogical culture of future preschool educators. Its expediency is grounded. The author analyses such basic notions as "culture", "pedagogical culture", "moral senses". The phenomenon of culture is interpreted both as a measure and as a synthetic characteristic of human's spiritual, moral and professional development. This notion is also considered as a defining factor of human's needs and behaviour, which is adopted through social institutions. The concept "pedagogical culture" is characterised as a dynamical formation consisting of these components: knowledge, skills, values, activity. The antipode of the notion "pedagogical culture" is "absence of pedagogical culture". The article discloses the correlation between basic and pedagogical culture, between generations of children and grown-ups regarding comprehension of fundamental bases specifying existence in a social medium.

The idea that the correct harmonic development of feelings is the basis of child's development as a personality is highlighted in the article. The author proves that humanity, sensitiveness and kindness of adults facilitate a more successful solution of pedagogical assignments targeted for children of preschool age. The expediency of virtues is considered in the article: charity, compassion, sensitiveness as professionally significant qualities of the future preschool educators; their corresponding social norms are characterised as socio-cultural resources. The article contains a short review of work forms facilitating the solution of pedagogical assignments aimed at bringing up future educators' pedagogical culture.

Conclusions and perspective of future investigation.

The abovementioned confirms that education renovation is to be directed to overcoming the dissolution of its social functions; a significant factor enabling comprehension of sociocultural reality, students' successful and resultative entrance to educational space is rise in basic and pedagogical culture of preschool educators the mastering of which is realized by means of corresponding activities; the orientation of higher school students towards constant rise in the designated level presupposes the improvement of effectiveness in the process of bringing up preschool children to be morally aware.

The perspective of future investigation we see in elaboration of the systematic steps to form the professional culture of students of teachers' training universities.

Key words: pedagogical culture, moral senses, education, activity.

Подано до редакції 23.01.2016 р.

Рецензент: д.пед.н., професор Т. Г. Жаровцева